

Posouzení rigorózní práce Lucie Janůjové
Teoretická východiska a principy multikulturální výchovy
118 stran, literatura

Autorka zvolila téma pro rigorózní práci velmi vhodně: v tématu multikulturální výchovy lze snadno nacházet nové pohledy na zkoumanou problematiku, protože jde v kontextu české pedagogiky opravdu o téma relativně nové, přitom však vysoce aktuální vzhledem k probíhajícím celospolečenským přeměnám i vzdělávacím impulsům. Realita vzdělávání školního i mimoškolního se již nutně vyrovnává s kulturní diverzitou, přitom stále ještě v mnohém nejsou u nás jasněji prezentována nejzákladnější teoretická východiska pro další empirické zkoumání problematiky či dokonce konkrétní doporučení pro konání ve vzdělávací praxi. Proto vítám rigorózní práci, která názvem míří k tomu nejpodstatnějšímu v jakémkoliv zkoumání: teoretickým východiskům a principům multikulturální výchovy.

Protože téma východisek a principů multikulturální výchovy je téma vskutku široké, je pro mě jako posuzovatelku textu důležitá formulace cíle rigorózní práce. V úvodu jej autorka zmiňuje takto: „...*postihnout hlavní vývojové trendy v oblasti transkulturní a multikulturální výchovy a vzdělávání v podmínkách České republiky*“. Přestože autorka přináší množství materiálů k tématu, jsem přesvědčena, že tento cíl v dané struktuře textu naplněn není, ani se k němu v závěru práce nevyjadřuje. O co jí tedy šlo v rigorózní práci především?

V mnohých případech by bylo možná příliš formální trvat na přesné definici cíle, pokud by byl zřetelný ve struktuře práce samé. Podívejme se tedy konkrétněji na strukturu textu. Text je členěn do tří obsáhlých částí: 1. Multikulturální výchova a vzdělávání 2. Vývoj školské legislativy a její interkulturní dimenze 3. Multikulturální výchova v Čechách a na Slovensku.

Poznámky a otázky k 1.části (s.8-32): Tato část obsahuje několik dílčích subtémat:

- V prvé řadě prezentuje víceméně slovníkově pojmy a definice z dané oblasti (kultura, artefakt, postoj, tolerance aj.). Proč jsou rozděleny do dvou subkapitol? Kde je dělící kritérium pojem – definice?
- Včleněna je základní charakteristika Všeobecné deklarace lidských práv: Proč ji autorka řadí právě na toto místo?
- Následuje výčet disciplín(3 strany), které mohou napomáhat nahlédnout téma MKV. Tím je naplněn další cíl, který autorka postuluje v úvodu práce, totiž že „*v neposlední řadě jsem se pokusila upozornit na význam využití poznatků takových vědních disciplín, jako jsou kulturní antropologie a interkulturní psychologie...*“???
- Zařazen je aspekt hodnotových orientací podle V.Bělohradského(4 strany): píše práci Bělohradský nebo Janůjová?
- Vzápětí jsou zařazeny v kapitole 1.4. (Složky MKV) cíle, obsah, charakter MKV: v jaké literatuře zde našla autorka oporu?
- Následují kapitoly Etnické klima v české společnosti (na základě studie I.Gabala z let 1994-1996: Už je to ale 10 let, že?), Interkulturní rozdíly mezi etniky (obecně), Národní a etnická identita (slovníkově)

Shrnutí: 1.část je souhrnem vedle sebe položených textů nejrůznější úrovně, aniž se autorka pokusila provést nás těmito texty na základě zřetelnějšího zacílení, určité linky pro výklad.

Poznámky a otázky k 2.části (s.33-100):

- Předpokládám, že je to část, která se vztahuje k zacílení „...práce by měla přispět k zvýšení povědomí o u nás nově vznikající oblasti multikulturní výchovy se zřetelem na legislativní kontext“. Popisuje opravdu legislativní kontext? Nebo spíše obecněji kontext školskopolitický?
- Co z tohoto široce pojatého kontextu (obecně evropská spolupráce ve vzdělávání) považuje za nejdůležitější? Jak se vztahuje realizace doporučení OECD k MKV? Jak se k tématu vztahují např. snahy o vytvoření uceleného systému v odborném vzdělávání a další subtémata? Tvoří multikulturní kontext českého vzdělávání jen vzdělávací programy Evropské unie? (Autorka popisuje programy PHARE, SOCRATES aj.) Je mezinárodní právo „vhodné“ pro MKV jen jako téma ve školním kurikulu (s.93)? Patří projekty MKV (s.97-100) do legislativy (jak napovídá název celé části)?

Shrnuji: Obecně zformulovaný cíl „mít povědomí“ vedl k tomu, že část druhá popisuje z velké šířky školskopolitický a legislativní terén, v kterém se mj. realizují i záměry MKV. Výběr a analýza příslušných dokumentů a programů měla být podle mého názoru vedena bezprostředněji k danému tématu.

Poznámky a otázky k 3.části (s.101 – 117):

- Značná část z této stránkové dotace je věnována obecnější problematice vzdělávacích programů, RVP a ŠVP, subtéma Příprava učitele pro MKV je nahrazena kurikulem interkulturní pedagogiky pro učitele ve Švýcarsku (!), o Slovensku (v názvu části) jsou tu tři řádky.
- Jak chápe autorka pojem metodika?(subkapitola 3.3)
- Z jakého důvodu je právě v této části zařazena diskuse odlišných pojetí kulturní identity?

Poznámka k výběru literatury:

- Soudím, že kvalita práce není bezprostředně odvislá od počtu literárních zdrojů. Pokud má však autorka ambice prozkoumat východiska, principy (mimořadně, žádná partie textu jim konzistentně věnována nebyla), vývojové tendence MKV, potom zde předložený výčet není dostatečný, ani počtem, ani záběrem. Upozorňuji na velmi bohatou zahraniční literaturu k danému tématu včetně časopisecké bibliografie.

Závěr: Autorka pečlivě shromáždila textový materiál týkající se multikulturní výchovy v evropských souvislostech. Soudím, že její práce může být uznána jako základ pro rigorózní řízení, pokud si lépe promyslí metodologii své práce, zejména její zacílení a adekvátní strukturaci. Ráda bych také, aby se zamyslela nad možnostmi oněch nových pohledů na téma MKV, tak důležitých při uznání práce na úrovni rigorózní.

Prozatím nedoporučuji práci L.Janůvové k obhajobě.

17.11.2006

Doc.PhDr.Hana Kasíková,CSc.

